

РЕЦЕНЗІЇ, ВІДГУКИ

Нові ужинки з фольклористичної ниви

Янковська Ж. Фольклоризм української романтичної прози: монографія. – Львів: Українські технології, 2016. – 610 с.

У період поступування української гуманітаристики, її розвитку на якісно нових засадах, що ґрунтуються на міжгалузевих зв'язках і міждисциплінарних взаємодіях, породжуючи таким чином нову методологію в дослідженні співдії двох систем словесності – авторської та народної – монографічна розвідка Жанны Янковської особливо на часі. Поеднання різнодисциплінарних підходів у студії – компаративного, інтердисциплінарного, біографічного, літературознавчого та інших – дало змогу авторці працювати “стереоскопічно” побачити й проаналізувати форми трансформації фольклорних елементів у творах визначних письменників доби романтизму. Лаконічним і водночас містким є формулювання актуальності теми, яка, на думку Ж. Янковської, полягає в “дослідженні й осмисленні категорії “фольклоризм літератури”, визначенні його смислових рівнів та аналізі з точки зору сучасної методології фольклоризму української прози доби романтизму, що дає змогу нового її прочитання й характеристики” (с. 27). Утім, у монографії Ж. Янковської домінує інтегративний підхід, який дає змогу увиразнити наскрізні ідеї та концепції розвідки, узагальнити основні проблеми, визначити перцептивні універсали з метою підпорядкування темі та цілісності сприйняття матеріалу читачем. Наскрізною ідеєю праці Ж. Янковської є поняття “фольклоризм літератури” в українській романтичній прозі, аналізу якого підпорядковано весь дослідницький матеріал. На рівні детермінації поняття “фольклоризм літератури” окреслено не лише його основні ознаки, класифікація видів, але й визначено взаємодію із поняттям “народність літератури”.

Розділи монографії є взаємозумовленими й одночасно такими, що дають цілісне розуміння поставленої проблеми та вказують на шляхи її вирішення у напрямку від аналізу “змістових” до “формальних” виявів фольклоризму в українській літературній прозі доби романтизму, яка проілюстрована творами Г. Квітки-Основ'яненка, Ганни Барвінок, О. Стороженка, М. Шашкевича, П. Куліша та інших письменників-романтиків. Цілком логічним видається аналіз теоретичної та історико-методологічної бази із вивчення фольклорно-літературних взаємозв'язків, аналіз наукової дискусії щодо дефініції й смислонаповнення поняття “фольклоризм літератури” як терміна і як явища, осягнення різних наукових підходів до його характеристики, про що йдеться в першому розділі праці. У другому розділі змістовно й цікаво, із опертям на відомі дослідження, проаналізовано рецептивні зв'язки романтичної прози з фольклором на рівні трансформації жанрів. “Змістові” вияви фольклоризму, охоплені у третьому та четвертому розділах, містять найбільше текстової аналіти-

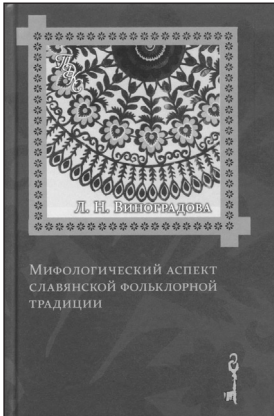
ки. Третій розділ присвячено аналізу міфологічних елементів, які інкорпоровано в літературний твір із фольклору й загалом народної культурної традиції, світогляду, що обіймається поняттям "міфологізм", яке дослідниця слушно зараховує до одного із рівнів фольклоризму. У четвертому розділі проаналізовано відбиття архетипного концепту "Дім - Поле - Храм" (С. Кримський) та архетипних образів Мудрого Старця, хліба, дороги, воріт, сорочки в українській романтичній прозі.

До формальної сфери виявів фольклоризму в авторській прозі проаналізованого періоду, на думку авторки, належить лінгвостилістичний рівень засвоєння усно-словесної творчості. Ідеться про діалектизми, фразеологічні звороти, паремії та ін. Після загальної характеристики цього рівня фольклоризму в романтичній прозі за визначеною схемою, як приклад, детально проаналізовано оповідання Ганни Барвінок "Не було змалку - не буде й до'станку". На нашу думку, у цьому розділі монографії варто було б залучити більше творів для зіставного аналізу, проте це не впливає на загальне позитивне враження від монографічного дослідження. Грунтовними та переконливими є й висновки до роботи.

Варто відзначити, що в монографії Ж. Янковської значно поглиблено та розширено погляд на вивчення фольклорно-літературних зв'язків, зокрема в межах конкретного літературного напрямку та жанру. Такі наукові студії цікаві і в теоретичному плані, і в аспекті текстологічного аналізу та, безперечно, сприяють розвитку української фольклористичної думки.

Олена ГІНДА

Нові книги

Виноградова Л.Н. Мифологический аспект славянской фольклорной традиции. - Москва: Индрик, 2016 - 384 с.

До книги ввійшли праці про слов'янську міфологію, календарну обрядовість і фольклор "малих" жанрів. Основну увагу в них приділено проблемам вивчення народної демонології, яка становить змістовний стрижень усієї традиційної культури. Перший розділ книги присвячено загальним теоретичним питанням про побудову "нижчої" міфології слов'ян і вивчення конкретних демонологічних образів: духів-господарів природних локусів, русалок, душ у вигляді блукаючих вогнів, персоніфікованої Смерті та інших персонажів. Значну увагу приділено аналізу "малих" фольклорних жанрів: замовлянь, обрядових словесних формул, благопобажань, прокльонів, мотивувань ритуальних дій, тлумачень снів і гадань, фразеологічних позначень дощу при сонці та ін. Усі ці тексти народної культури розглянуто в міфологічному аспекті, що сприяє реконструкції загальної картини світу слов'ян.